

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Катя Живкова Михайлова
УНСС, Катедра „Икономическа социология”
Научна специалност: Социология
(Социология на медиите и масовите комуникации)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата в УНСС

Автор на дисертационния труд: Николай Крумов Балтов
Тема на дисертационния труд: *„Механизми за валидиране на алтернативни дискурси в медийното поле“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 213/31.01.2024 на Зам. ректор на УНСС.

1. Информация за докторанта

Докторантът Николай Балтов е зачислен като докторант в редовна форма на обучение на съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1208/16.05.2017 г. Той завършва магистърска програма по социология към катедра „Икономическа социология“ през 2016 г. и бакалавърска отново по социология в ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2013 г.

Още като студент Николай Балтов участва в престижни научни форуми като представя свои научни хипотези и социологически изследвания, които успява да направи със студентската си компетентност и ресурси. Познавам докторанта от участието му в „Академичен форум за обществена наука“ през 2011 г., проведен в УНСС. Още тогава за мен бе впечатляваща неговата мотивация да изучава и прилага принципите на генетичния структурализъм, дискурс анализа и социоанализа, за да развие хоризонта на социологическото си мислене. До днес Николай Балтов неотклонно продължава да следва избрания от него парадигмален социологически подход. Същото виждаме в представените научни публикации и в самата дисертация. Оценявам високо подобна форма на социологическа осъзнатост в докторантите и младите учени, както и нейното последователно и методологически аргументирано отстояване в рамките на научната общност.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Николай Балтов представя докторска дисертация на тема: „Механизми на валидиране на алтернативни дискурси в медийното поле“ в обем от 405 страници. Структурирана е в три глави в дедуктивна логика – от теоретичното, през методическото до емпиричното. Към нея и Автореферат в обем от 32 страници, отразяващ напълно съдържанието на дисертационния труд, приносите и публикациите по темата на дисертацията.

Дисертацията представя оригинално социологическо изследване на социалните и комуникационни модели, по които така нар. „алтернативни дискурси“, генерирани в и чрез медийното поле придобиват видимост и разпознаваемост, стават публични и биват приети като валидни. Доколкото процесът на генериране и валидиране на алтернативни дискурси се разгръща в призмата на обществената комуникация, то настоящото дисертационно изследване носи маркери на социология на комуникациите, социология на публичността и политиката. Изследването е реализирано предимно чрез качествени методи – критически дискурс анализ и дълбочинни интервюта, съответни на двата изследователски обекта, съответно медийни публикации в две медии, отразяващи изследваните алтернативни дискурси и пълнолетни български граждани, които са субект на валидиране на алтернативните дискурси. Методическото решение е допълнено и от вторичен анализ на данни. Методологическата координата на дисертационното изследване е разгърната върху трудовете на автори като Пиер Бурдийо, Мишел Фуко, Норман Феърклав, Юрген Хабермас, Стюарт Хол, Макс Вебер. Редом до тях докторантът поставя Андрей Бунджулов, Ивайло Знеполски, Милена Якимова, Димитър Вацов и още редица други български автори с доказани научни приноси в развитието на интердисциплинарни изследвания в полето на обществените науки и в призмата на избория от дисертанта социологически парадигмален подход.

Изследването е реализирано в пълен синхрон с принципа за академична почтеност в научното творчество, поставен в основата на Политиката на УНСС за академична почтеност в научното творчество. Етическото начало и отстояването на принципите на научния етос са характерни за избория от докторанта парадигмален социологически подход. Следвайки логиката на приложение на подхода, докторантът пренася безусловно в дисертационното си изследване и съответната етическа координатна система. Намирам постигнатия синтез на научна методика и академична етика като безусловно предимство на дисертационния труд.

Уводът на дисертацията представлява класическо методическо въведение. Формулирани са задължителните методически елементи като:

- обект – два обекта тук, доколкото изследването на механизмите на валидиране на дискурс предполага поглед върху субекта – носител на дискурса, както и субекта, който го валидира;
- предмет, който е изведен въз основа на специфичното проблемно поле;
- изследователски цели и задачи;
- хипотези; методи за изследване.

Тезата на изследването е ясно формулирана и напълно съответна на избраната от дисертанта социологическа парадигма. Авторът очертава и парадигмалният подход, в който развива дисертационното си изследване. Направена е и етическа декларация.

Първата глава има подчертано теоретичен характер. В обем от около 80 страници авторът детайлно и прецизно теоретизира понятийния апарат на изследването. Прави

впечатление леко увеличение на обема на тази част от работата в сравнение с представеното за вътрешна защита. То се дължи на прецизността на докторанта в отразяването на дадените бележки към дисертацията. По-конкретно тук докторантът се опита да даде допълнителна аргументация на приносния потенциал на предложения от него мултисинхронизационен модел за валидиране на алтернативни дискурси. В тази посока след вътрешната защита са разработени и пет графични визуализации на модела в пет различни ситуации на валидиране (Фигура 1-5).

В съдържателен план Първа глава представя в дефинитивна връзка ключовите двойки понятия: *дискурс* и *алтернативен дискурс*; *валидност* и *валидиране*. Към тази част от работата може да се направи бележка за реторическа многословност и реферативност на стила. Очевидно е обаче, че реферативността е била необходима на докторанта, за да може сам той да проумее съществуващите възможности за теоретизиране на спецификата на интересувания го изследователски предмет от една страна, а от друга – особеностите и възможностите на избраната от него методология. Що се отнася до многословния език, който и на места в цялата дисертация, може да се възприеме като твърде усложнен, то смее да кажа, че подобен език е характерен за избраната социологическа парадигма и има своите научни аргументации.

Направената детайлна теоретизация е необходима и за аргументация на така нар. *мултисинхронизационен модел за валидиране на алтернативни дискурси*, който докторантът предлага във втората част на първа глава, но и дефинира като принос на дисертационното си изследване. Моделът е не само теоретически очертан и оставен като хипотеза за проверка в следващи изследвания, но той е и апробиран в настоящото дисертационно изследване като методиката на апробацията му и резултатите са прецизно описани във втора и трета глава на дисертационния труд.

Втора глава има две части. Според заглавието си, тя следва да съдържа резултати от дискурс анализ на медийни публикации – единият основен метод за апробиране на предложения от докторанта модел за валидиране на алтернативни дискурси в медийното поле. Същото съдържание, разположено на около 30 страници, се открива във втората част от втора глава на дисертацията. То е придружено и с задължителните методически описания, водещи до извеждане на конкретни индикатори за анализ.

Изследвани са медийни публикации в две алтернативни медии, които не представляват цялото медийно поле. В най-добрия случай те формират така нар. медийно субполе. Тук възниква въпросът доколко феномен в дадено субполе може да се приема и за полето като цяло. Основателността на този въпрос идва от темата на дисертацията, която насочва вниманието към медийното поле, а не към негово субполе.

Контекстът на текста в тази част, а и на дисертацията като цяло, подсказва, че според автора алтернативните дискурси се формират в и чрез определени, да ги наречем алтернативни медии или алтернативно медийно субполе. Оттам започва тяхното разпространение и последващия процес на валидирането им. Вероятно, за да изследва зараждането на алтернативните дискурси, докторантът избира да изследва именно публикации в посочените алтернативни медии. Това е въпрос, който остава отворен в дисертацията и изисква следващо конкретно, а не само контекстуално, изясняване.

В първата част на втора глава чрез вторичен анализ на данни, е направен анализ на социалния контекст, в който стават възможни алтернативни дискурси и който благоприятства процесът на тяхното валидиране. Във варианта на дисертацията, представен за вътрешна защита, към този анализ бе поставена бележка относно неговия обем.

Докторантът прие основанията на бележката и съкрати обема (от 70 на 40 стр.) без да нарушава целостта на смисъла.

Трета глава съдържа методика и резултати от проведени дълбочинни интервюта в обем от близо 100 страници. Чрез изследването се проследяват именно процесите на разпространение, възприемане и валидиране на алтернативните дискурси в колективното съзнание. Определям социоанализата, представена в тази глава, като венец на дисертацията – както в теоретично, така също и в методическо и емпирично отношение. В бъдещо преструктуриране на текста и евентуалното му превръщане в монография, именно около представената тук социоанализа препоръчвам да се концентрират останалите идеи, методики, емпирични факти и данни.

Има, обаче, бележка, която следва да бъде направена тук. Темата на дисертацията и последващите я обект, предмет, цел, задачи, хипотези водят читателя към идеята, че в дисертацията ще се говори за множество алтернативни дискурси. Вместо това изследването е фокусирано (както дискурс анализа на медийни публикации, така и социоанализата) само върху един дискурс, който авторът определя като алтернативен. Определянето на съответния дискурс като алтернативен е напълно аргументирано чрез теоретизацията на понятийния апарат в първа глава, т.е. в рамките на дисертацията, то е безвъпросно. Бележката ми се отнася до разминаването между очакването, което създава множественото число в заглавието (визират се множество дискурси) и единственото число (изследван е един дискурс) в емпиричната част на дисертацията.

Заклчението на дисертацията представя изводи от направеното изследване и резултати от проверка на изследователските хипотези. Отразени са бележките от вътрешната защита на дисертацията към заключителната част.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеното дисертационно изследване има приносен характер в много отношения. Формулирани от докторанта са четири основни приноса. Те са изложени в автореферата. И четирите приноса са защитими, доколкото в рамките на дисертацията са представени и аргументирани методологическите и методически решения и стъпки за достигането им.

Първият и основен принос на дисертационното изследване е предложеният модел за обяснение на механизмите на валидиране на алтернативни дискурси. Моделирането представлява принос на теоретично ниво в науката. Както бе казано по-горе в Становището, моделът е изведен въз основа на теоретизация на понятийния апарат на изследването и апробиран чрез приложение на прецизно следвано аргументирано методическо решение.

С теоретичен характер е и четвъртият, изведен в автореферата принос – теоретизиране на алтернативните дискурси и извеждане на свойствени характеристики.

Вторият принос има методологически характер и отново е напълно защитим в рамките на представения дисертационен труд. Докторантът прилага социоаналитичния подход на Пиер Бурдийо към изследване в областта на социология на комуникациите и получава на първо място една нестандартна методологическа матрица, която, на второ място, генерира работещи изследователски и аналитични инструменти.

В полето на социологическата методология е и третият принос. Докторантът предлага своеобразна формула за валидност на дискурса, според която валидността се измерва чрез степента на синхронизиране на структурите на самия дискурс – обективното,

със структурите на интерпретиращия хабитус – на пръв поглед хабитуса може да се възприеме като субективност, но по-скоро той е втора обективност. Именно синхронизацията на обективност и възприемаща обективност е приносната идея на разглежданата дисертация.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са четири научни произведения, описани в автореферата. Всяко от тях е по тема в предметното поле на дисертационното изследване. Не виждам основания за автоплагиатство в четирите представени публикации. В жанрово отношение докторантът е публикувал статии, студии и доклади, представени на научни конференции.

Всичко това ми дава основание да приема, че докторантът изпълнява националните минимални изисквания за ОНС „Доктор“.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в класическа структура с общ обем от 32 страници. Представя ясна и научнообоснована методическа инфраструктура на дисертационното изследване, авторовия подход при структуриране на дисертацията както и резюме на основни съдържателни моменти.

Докторантът е предложил също и формулировка на научните приноси на изследването. Посочен е списък с научните публикации по темата на дисертацията.

Посочен е и списък с използвана литература, за разработване на автореферата. Този списък разглеждам като разширение на теоретико-методологическата подготовка на младия учен.

Така представен авторефератът отразява вярно дисертационното изследване.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Основни критични бележки се съдържат в § 2 *Обща характеристика на представения дисертационен труд*.

Заклучение

Представените материали за публична защита – дисертационен труд, автореферат, научни публикации, са аргумент за пълно изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ по социология. Дисертационното изследване има ясно изразен приносен характер. Ето защо предлагам на уважаемите членове на научното жури да приемем представения дисертационен труд и изразявам своята положителна оценка.

25.03.2024

С уважение: